
СЕКЦІЯ 3. МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ЗВТО

Наталія ДЕМЧЕНКО

к. пед. н., доцент,

ДУ «Київський авіаційний інститут», Київ

РОЛЬ РЕФЛЕКСІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА

Війна в Україні стала причиною глибокої психологічної травми для мільйонів людей. Постійні обстріли, втрата близьких, руйнування домівок, вимушене переселення – усе це впливає на людей і відображається на їхньому фізичному та психологічному стані. Тому професія психолога, як ніколи, зараз є надзвичайно актуальною та важливою для населення нашої країни. Не тільки військові та їхні родини, внутрішньо переміщені особи, але й звичайні громадяни знаходяться в постійному стресі та потребують психологічної підтримки.

Варто зазначити, що в таких важких умовах надання професійної допомоги населенню, психологи потребують постійного неперервного поповнення необхідних нових знань, вмінь та навичок, що призводить до їхнього професійного саморозвитку та самовдосконалення.

На рівні наукового дослідження дефініція «професійний саморозвиток» розглядалася багатьма вченими. Зокрема, Зязюн Л.І. тлумачить це поняття, як певну форму, яка полягає у підвищенні професіоналізму (Л. Зязюн, 2006); Пехота О.М. розглядає «професійний саморозвиток» як самовдосконалення, тобто усвідомлене цілеспрямоване самовдосконалення, самозмінa з метою досягнення високих результатів в теперішній та майбутній професійній діяльності (О. Пехота, 2000). Крім цього, низька науковців трактують це визначення як процес, наприклад, Цокур Р. М вважає, що професійний саморозвиток – це процес, під час якого особистість, що розвивається, активно створює свої життєві відносини, визначаючи за їх допомогою свого «професійного життєвого простору», створюючи умови і перспективи для її подальшого вдосконалення (Р. Цокур, 2004). На думку Харченко П.В. професійний саморозвиток – це постійний процес оволодіння професійно необхідними новими, актуальними знаннями, вміннями та навичками, їх вдосконалення з метою опанування творчим рівнем виконання фахової діяльності (П. Харченко, 2004).

Одночасно, проаналізувавши погляди вчених, варто підкреслити, що процес рефлексії розглядають як один із механізмів особистісного та професійного саморозвитку особистості, який відображається у самоусвідомленні як людина реагує, чому саме так, чому інші відрізняються у своїх реакціях, відчуттях, думках, тощо. Більш того, коли ми говоримо про професійну діяльність майбутнього психолога, треба розуміти важливість і необхідність сприяння та стимулюванню розвитку професійної рефлексії, як запоруки успішного оволодіння цією професією.

Формування рефлексії у процесі професійного саморозвитку майбутнього психолога в умовах війни в Україні набуває особливої значущості та глибини. На нашу думку, головне завдання студентів, які навчаються на психолога – зосередженість на підготовці до майбутньої практики та осмислення отриманих знань і навичок. Крім того, важливо вміти критично оцінювати власний досвід, емоційний стан, етичні дилеми та ефективність застосування психологічних методів у контексті надзвичайно складних та часто травматичних ситуацій. Виходячи з вищезазначеного, вважаємо за потрібне виділити ключові аспекти рефлексії у процесі професійного саморозвитку майбутнього психолога:

1. Осмислення теоретичних знань та їхньої практичної цінності.
    - Аналіз вивчених теорій та концепцій: майбутній психолог повинен вміти розмірковувати над тим, які теоретичні підходи здаються йому найбільш релевантними та корисними для майбутньої роботи.
    - Критична оцінка отриманих знань: роздуми про сильні та слабкі сторони засвоєного матеріалу, питання, які залишаються незрозумілими або потребують глибшого вивчення.
    - Прогнозування застосування теорії на практиці: уявлення про те, як конкретні теоретичні знання можуть бути використані для розуміння проблем клієнтів та надання їм допомоги в різних контекстах (враховуючи потенційні наслідки війни).
  2. Рефлексія над розвитком практичних навичок.
    - Самооцінка набутих навичок консультування та діагностики: аналіз власних умінь встановлювати контакт з клієнтом, активно слухати, ставити запитання, застосовувати різні техніки та методики.
    - Виявлення сфер для подальшого вдосконалення: усвідомлення того, які навички потребують додаткової практики та розвитку.
    - Оцінка власної готовності до практичної роботи: роздуми про рівень впевненості у своїх силах та готовність до самостійної роботи з клієнтами (під супервізією).
-

---

3. Усвідомлення власної особистості та її впливу на майбутню практику.

- Аналіз власних цінностей, переконань та упереджень: розуміння того, як особистісні особливості можуть впливати на взаємодію з клієнтами та інтерпретацію їхніх проблем.

- Рефлексія над власними емоційними реакціями: усвідомлення своїх типових емоційних реакцій на різні ситуації та роздуми про те, як вони можуть проявлятися в роботі з клієнтами, які пережили травму або знаходяться в кризі.

- Розвиток емпатії та толерантності: роздуми про важливість розуміння та прийняття різноманітності людського досвіду, особливо в контексті війни та її наслідків.

4. Підготовка до етичних викликів майбутньої професії.

- Осмислення етичного кодексу психолога: розмірковування над основними етичними принципами (конфіденційність, компетентність, не нанесення шкоди, автономія клієнта) та їхнім застосуванням у різних ситуаціях.

- Прогнозування можливих етичних дилем: уявлення про складні етичні ситуації, які можуть виникнути в майбутній практиці (особливо в контексті війни, де можуть бути конфлікти інтересів або обмеження ресурсів) та роздуми над способами їхнього вирішення.

- Усвідомлення важливості супервізії та консультацій з колегами: розуміння того, що звернення за допомогою до більш досвідчених фахівців є важливим аспектом етичної практики.

5. Планування подальшого професійного розвитку

- Визначення сфер професійних інтересів: міркування про те, в якій галузі психології майбутній фахівець хотів би працювати (наприклад, сімейне консультування, кризова психологія, дитяча психологія).

- Планування подальшого навчання та підвищення кваліфікації: визначення необхідних знань та навичок для роботи в обраній сфері та розробка плану їхнього отримання (курси, тренінги, майстер-класи).

- Формування професійної ідентичності: роздуми про власне бачення себе як майбутнього психолога, свої професійні цінності та місію.

Отже, враховуючи те, що попит на кваліфікованих психологів буде лише зростати в найближчі роки, майбутнім психологам потрібно розуміти, що саме вони будуть відіграватимуть важливу роль у довгостроковій допомозі людям подолати наслідки війни, зцілити емоційні рани та адаптуватися до нових реалій. Тому, на шляху свого

професійного становлення так важливо усвідомлювати всі наслідки своєї діяльності, відповідально ставитися до власної підготовки у своїй майбутній практиці, адже це життєво необхідно для підтримки ментального здоров'я населення, надання допомоги у подоланні травми, що буде сприяти відновленню українського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Зязюн Л.І. (2006). Саморозвиток особистості в освітній системі Франції: Монографія. Київ; Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили. 388с.

Пехота О. М. (2000). Особистісно орієнтована освіта і технології. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи / за ред. І. А. Зязюна. К.. С. 274–297.

Харченко П.В. (2004). Формування готовності до професійного саморозвитку у майбутнього педагога-музиканта: Дис.. канд. Пед. наук. – К.. 321 с.

Цокур Р. М. (2004). Формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх викладачів вищої школи у процесі магістерської підготовки: Дис.. канд. пед. наук. 245 с.

Yuliia PRYSHUPA

PhD, Associate professor

State University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv

PROFESSIONAL COMMUNICATION AS A DIDACTIC TOOL FOR LANGUAGE TRAINING OF TECHNICAL SPECIALISTS

The article presents the results of a theoretical study on the growing importance of communication as the foundation of professional language training for technical specialists. It argues that effective professional communication is not only a means of conveying information, but also a key element in developing professional competence, critical thinking, decision-making skills, and the ability to work in a team. The study concludes that the systematic integration of professionally oriented communication into the educational process contributes to the training of competitive engineers capable of integrating into the international professional environment.

As Ukraine advances its course toward European integration – marked by the rapid development of international relations, sustained business partnerships with foreign counterparts, and active engagement in global